

Universiteit
Leiden
The Netherlands

(Oost) blokken voor het eindexamen

Schaik, L. van

Citation

Schaik, L. van. (2001). (Oost) blokken voor het eindexamen. *Bestuurskundige Berichten*, 16(2), 31-33.
Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3234433>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3234433>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

boezem moeten steken. Simpelweg wachten tot iedereen uit de bewuste periode is overleden is zeker geen oplossing. Immers, dan zullen vele excessen nooit meer verteld en veroordeeld kunnen worden. De excessennota uit '69 was bij lange na niet compleet. Het belang van geschiedenis ligt in het feit dat we ervan kunnen leren. Iedere Nederlander heeft derhalve het recht te weten wat er allemaal in onze voormalige kolonie is gebeurd. Gevoeligheid en emotie is

daarbij van ondergeschikt belang. De waarheid moet verteld en gedocumenteerd worden.

Misschien nog belangrijker is dat naast de 80 jarige oorlog (of de Opstand) en de Tweede Wereldoorlog ook de koloniale strijd met Indonesië een verplicht onderdeel van de geschiedenisles moet worden. Iedereen moet weten welke daden de Nederlanders op hun geweten hebben. Dat zal helpen bij de verwerking van ons eigen verleden.

Noten:

- <http://www.antenna.nl/wvi/nl/dh/geschiedenis/westerl.html>
- <http://home.iae.nl/users/robr/verleden.html>
- <http://www.gebladerte.nl/10626f37.htm>
- <http://home.iae.nl/users/robr/hueting.html>
- <http://www.malmberg.nl/reflector/html/magazine/R28/R282/R282221a.htm>

(Oost)Blokken voor het eindexamen

Louise van Schaik

Na de val van de Berlijnse muur in 1989 was heel Europa in de ban van de 'overwinning' op het communisme. Het einde van de koude oorlog zorgde voor een kans om de twee helften van het werelddeel Europa te verenigen en daarmee te zorgen voor vrede en stabiliteit. Een logische vorm om hieraan gestalte te geven was opname van de landen uit Centraal en Oost Europa in de toenmalige Europese Gemeenschap. De lidstaten gingen een morele en symbolische verplichting aan om de landen op te nemen. In dit essay wordt het uitbreidingsproces van de Europese Unie beschreven en wordt aangegeven waarom dit proces behalve bedreigingen vooral kansen met zich meebrengt.

de morele verplichting tot uitbreiding van de Europese Unie met landen uit Oost Europa werd gezien als een kans op grotere welvaart voor zowel de huidige lidstaten van de Europese Unie als de landen uit het oosten. Later bleek dat een nieuwe relatie met het oosten een behoorlijke dosis innovatie, creativiteit en strategische leidersvoering vereiste¹. Gedurende de jaren negentig ging men steeds meer haken en ogen zien met betrekking tot de uitbreiding en begonnen de lidstaten terug te rabbelen van hun 'belofte' tot economische en politieke eenheid op het Europese Continent. Inmiddels waren de landen uit het voormalige Oostblok druk bezig zich oriënteren op toetreding en hadden zij hun markten geopend voor producten uit de Europese Unie. In taal wilden er dertien landen toe-

treden; tien uit Centraal en Oost Europa, de twee mediterrane landen Cyprus en Malta en tenslotte Turkije.

Nieuwe relatie met het oosten vereist innovatie

Het bleek moeilijk om idealen uit 1989 om te zetten in politieke en economische besluiten. Dit alleen al omdat alle lidstaten moeten instemmen met een beslissing om een land toe te laten. In 1993 formuleerden de lidstaten in Kopenhagen vier criteria waaraan een land in ieder geval zou moeten voldoen om toegelaten te mogen worden tot de Europese Unie. Een

land moet democratisch zijn en minderheden respecteren. Het moet een goed functionerende markteconomie hebben, die kan omgaan met competitieve krachten. Vervolgens moet het in staat zijn om het acquis communautaire (alle wet en regelgeving) te implementeren. Bovendien moet de Unie zelf klaar zijn om nieuwe landen op te kunnen nemen. Eén voor één deden de landen een aanvraag tot het lidmaatschap. Sindsdien moeten de landen allerlei 'lijsten invullen' van de Europese Commissie, zodat dit orgaan gegevens kan verzamelen voor rapporten over hun voortgang en status. Uiteraard moeten deze gegevens geverifieerd worden door de Commissie. Langzamerhand is op deze manier steeds meer uitbreidingsbeleid tot stand gekomen. In 1997 werd in Luxemburg besloten dat onderhandelingen met

Algemeen Algemeen

Tsjechië, Estland, Hongarije, Polen en Slovenië konden aanvangen. Met Cyprus was dit al eerder gebeurd. Vervolgens werden in 1999 in Helsinki de onderhandelingen namens de Europese Unie samen met het land dat op dat moment voorzitter is. Het onderhandelingsproces is inmiddels een langdradige en slepende kwestie geworden, net als het gehele uitbreidingsproces. Eerdere uitbreidingen van de Europese Unie namen ook veel tijd in beslag, maar het begint erop te lijken dat dit proces binnenkort de kroon spant. De onderhandelingen zijn op dit moment nog erg technisch; landen moeten aan heel veel condities voldoen en dit wordt door steeds vernuftiger instrumenten gecontroleerd. Sommige hoofdstukken zijn inmiddels afgesloten.

Belangrijke politieke beslissingen over hervormingen van de Europese instituties en de landbouw- en structuurfondsen worden steeds opnieuw uitgesteld. Over grote onderhandelingspunten wordt nauwelijks gepraat. Zo zijn de landen in Oost Europa er bang voor dat de vrijheid van kapitaal in de interne markt, er voor zal zorgen dat westerse investeerders hun land en fabrieken gaan opkopen. De lidstaten en dan met name Duitsland en Oostenrijk zijn op hun beurt bang dat toetreding, als gevolg van de vrijheid van personen, zal leiden tot een vloed aan goedkope arbeidskrachten op hun markten. Spanje probeert haar aandeel in de structuurfondsen te behouden en Nederland en Duitsland voelen er weinig voor om een nog grotere netto-betaler te worden. Er zijn al met al problemen genoeg waarvoor oplossingen moeten worden gevonden in de onderhandelingen. De rigiditeit van de Europese Unie en de vertraging van het uitbreidingsproces leiden tot veel

irritaties in de kandidaat-staten. De populariteit voor toetreding is enorm afgenomen in de Publieke Opinie en het kost regeringen steeds meer moeite om van de burgers 'offers' te vragen om aan de criteria te kunnen voldoen. Het is de vraag of de landen echt te weinig economische en bestuurlijke middelen hebben om als volwaardig lid in de Europese Unie te kunnen functioneren of dat de eisen van deze 'club' onevenredig hoog zijn. Ik ben van mening dat de Kopenhagen-criteria in principe goed zijn en dat landen die willen toetreden hier aan moeten voldoen. De criteria, en dan met name de eis met betrekking tot de implementatie van het acquis, moeten echter wel flexibeler worden geïnterpreteerd. De EU moet een onderscheid maken tussen delen die belangrijker zijn en delen die eventueel later kunnen worden geïmplementeerd. Er moeten dan wel duidelijke keuzes worden gemaakt, zodat het belangrijke deel maar twintig procent van het totale 80.000 bladzijden tellende acquis zal uitmaken. Het is voor de Europese Unie überhaupt beter als haar wetgeving systematischer zou zijn opgebouwd, zodat ook de burgers er eenvoudiger van op de hoogte kunnen worden gesteld. De discussie over een Europees Grondwet wordt uiteraard niet voor niets op dit moment gevoerd. Een Europese Constitutie kan politieke én sociale

grondrechten garanderen en een onderscheid maken tussen belangrijke en minder belangrijke delen van het acquis. Op korte termijn zal tevens water bij de wijn moeten worden gedaan met betrekking tot vrijheid van personen en vrijheid van kapitaal. De Unie zal er goed aan doen voor te stellen dat de komende tien jaar slechts een beperkt percentage land en fabrieken worden aangekocht door het westen in ruil voor quotering van het aantal werknemers uit het oosten dat in het westen aan de slag gaat.

Het controleren van de lidstaten en het sturen van hun overheidsbeleid lijkt op dit moment een doel op zich. Het uitbreidingsproces is niet constructief. Uiteindelijk is het immers voor beide partijen, de huidige lidstaten en de kandidaat-lidstaten, verreweg het best in economisch, politiek en sociaal opzicht. Deze kans mogen de partijen niet laten lopen!

Bedreigingen voor de uitbreiding liggen op de loer. Belangrijke

beslissingen worden opnieuw uitgesteld en er is in de Europese Unie weinig kennis over hoe de Europese bestuurslaag functioneert. In de Europese Unie weten de kiezers op dit moment weinig over wat Europa nu eigenlijk inhoudt. In ons eigen land krijg je op de Middelbare School nauwelijks les over de bestuurslaag waar op dit moment ongeveer de helft van de Nederlandse regelgeving wordt gemaakt. Ook de dramatisch lage opkomst voor de Europese verkiezingen is een teken aan de wand dat er iets niet goed gaat. Mensen die wel bekend zijn met 'Europa' zijn over het algemeen heel positief over de uitbreiding, dus wellicht valt er een insteek te behalen met meer uitleg in voorlichting. Het uitbreidingsproces is niet constructief. Uiteindelijk is het immers voor beide partijen, de huidige lidstaten en de kandidaat-lidstaten, verreweg het best in economisch, politiek en sociaal opzicht. Deze kans mogen de partijen niet laten lopen!

De Europese Unie houdt de landen aan het lijntje en durft het niet aan zelf interne beslissingen over instituties, budget en fondsen te maken. Wellicht komt dit doordat er in de Unie aan leiderschap ontbreekt, zoals ook gesteld wordt door staatssecretaris Benschop². Hij stelt verder dat er in de Europese Unie genoeg paternalisme is dat het nu tijd is voor meer democratie en het aangaan van een dialoog met de burgers. De Unie moet haar legitimiteit niet enkel afleiden aan haar beleidsprestaties, maar ook op basis van publieke discussies. Dit is lastig, maar het is wel de moeite van het proberen waard⁴. Het is slecht voor de totstandkoming van dialogen als aan de kandidaat-staten regels zeer strikt en eenzijdig worden opgelegd. Uiteindelijk zal dit vooral tot tegenwerking leiden. De Unie moet

haar legitimiteit niet enkel afleiden aan haar beleidsprestaties, maar ook op basis van publieke discussies. Dit is lastig, maar het is wel de moeite van het proberen waard⁴. Het is slecht voor de totstandkoming van dialogen als aan de kandidaat-staten regels zeer strikt en eenzijdig worden opgelegd. Uiteindelijk zal dit vooral tot tegenwerking leiden. De Unie moet net als een andere vereniging met een ballotage commissie haar kandidaat-leden het vertrouwen schenken dat zij verdienen. En we praten uiteindelijk toch tegen "our future us".⁵

De Unie moet haar kandidaat-leden het vertrouwen schenken dat zij verdienen

De kans die uitbreiding kan bieden is naast de vergroting van de Europese markt, de mogelijkheid tot het creëren van een grote stabiele politieke eenheid in Europa. Dit betekent dat Europa meer te zeggen zal krijgen in de wereld. Wellicht kan de Europese Unie op den duur zelfs een einde maken aan de overheersende rol van de Verenigde Staten in de wereldpolitiek. Juist in internationale onderhandelingen kun je als grote economische macht veel meer bereiken. Hierbij denk ik niet alleen aan onderhandelingen over veiligheid of liberalisering van markten, maar ook aan afspraken over milieuvervuiling en armoedebestrijding. Daarnaast krijgen meer mensen in een grotere en welvarende Europese Unie de kans om zich in economisch, sociaal en politiek opzicht te ontwikkelen.

Het is uiteindelijk aan de Europese Unie zelf of zij de kansen benut die uitbreiding te bieden heeft en inziet dat het geheel ook met uitbreiding meer is dan de som der delen.

Noten:

¹ Wallace, H. and Wallace, W., *Policy-Making in the European Union*, Fourth Edition 2000, Oxford University Press, United States, pp. 428-460

² Mayhew, A. *Enlargement of the European Union: An analysis of the Negotiations with the Central and Eastern European Candidate Countries*

³ Benschop, D. *Paternalisme is er al genoeg in Europa*, In: *Vrij Nederland*, Jaargang 62, Nr. 19, 12 mei 2001

⁴ Zie voor meer informatie over legitimiteit: Scharpf, F. *Governing in Europe: Effective and Democratic*, New York: Oxford University Press, 1999

⁵ Dit is een zinsnede van Graham Avery, één van de belangrijkste adviseurs van de Europese Commissie inzake de uitbreiding.

